

«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»

Ректори Донишгоҳи давлатии
Кулоб ба номи Абуабдуллоҳи
Ғулақи, д.и.х., профессор

Раҳмон Д.С.

соли 2025.

ТАҚРИЗИ

муассисаи пешбар ба диссертатсияи Зоирзода Холмурод Сафаралӣ дар мавзуи «Баррасии маъноӣ ва сохтори вомвожаҳои арабии осори насрии Ҳусайн Воизи Кошифӣ» (дар асоси маводи «Футувватномаи султонӣ», «Ахлоқи муҳсинӣ» ва «Рисолаи хотамия») барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 10.02.01 – Забони тоҷикӣ.

Мутобиқати муҳтавои диссертатсия ба ихтисос ё соҳаи илм.

Диссертатсияи Зоирзода Холмурод Сафаралӣ дар мавзуи «Баррасии маъноӣ ва сохтори вомвожаҳои осори насрии Ҳусайн Воизи Кошифӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ бо шиносномаи ихтисоси илмӣ 10.02.01– Забони тоҷикӣ мувофиқат мекунад.

Осори адабии охири қарнҳои XV ва ибтидои асри XVI дар инкишофи забони тоҷикӣ мақому манзалати хосеро дорад ва ин давра як навъ гузариш ба марҳилаи нави забони адабии тоҷики хавзаи Мовароуннаҳр маҳсуб меёбад ва то кунун роҷеъ ба забони осори адибони ин давра ҳарчанд чандин қори таҳқиқотӣ ба анҷом расида бошад ҳам, забони осори мансури Ҳусайн Воизи Кошифӣ, ба таври алоҳидагӣ омӯхтаву таҳқиқ нагардидааст. Аз ин ҷиҳат, аз омӯзишу таҳлил ва баррасии осори мансури Кошифӣ барои нигорандаи ин сатрҳо ҷолибтарин нукот арҷгузорӣ ба эҷодиёти пурмуҳтаво ва хунари беназири адабии ӯ дар мавриди муайян сохтани вижагиҳои луғавӣ ва корбурди вожаву таркибҳои вомвожаҳои арабӣ ва ғайриарабӣ, муайян кардани сохтори онҳо буда, тасмим гирифта шуд, ки масъа- лаҳои зикршударо мавриди таҳқиқ қарор бидиҳем.

Омӯзишу таҳқиқ ва таҳлилу баррасии осори адабиёти тоҷики охири қарни XV ва ибтидои садаи XVI ба омӯختани дараҷаи инкишофи забон ва доираи истифодаи он дар ҷомеа мусоидат намуда, нақши забони адабиро дар инкишофи минбаъдаи ҷомеа муайян менамояд. Ҳусайн Воизи Кошифӣ аз ҷеҳраҳои намоёни ин давр маҳсуб ёфта, бо эҷоди осори гаронмояи хеш дар рушди забони адабии тоҷикӣ нақши муассир гузоштааст. Аз ин рӯ, чун сухан аз бобати инкишофи забони адабии тоҷикии ин давр биравад, набояд номи ӯву осори пурмуҳтавои эшонро фаромӯш кард, зеро мероси адабии Кошифӣ як навъ ҷамъбаस्तкунандаи тамоми муваффақиятҳои фикрӣ ва офарандагии ин давр маҳсуб гардида, қабл аз ҳама, таҷассумгари ғояҳои ахлоқи баланди инсонӣ ва хислатҳои ҳамидаи мардумӣ мебошад.

Таркиби луғавии забони нимаи дуюми садаи XV ва аввали садаи XVI, ки давраи зиндагонии Кошифӣ ба ҳамин давра рост меояд, натиҷаи инкишофу мавҷудияти чандинасраи забони форсии дари тоҷикӣ буда, захираи ниҳоят ғании калимаҳои гуногунбаромади онро фаро мегирад. Ҳамчунин, дар натиҷаи ҷорӣ гардидани дини ислом ва ҳукмрон будани забони арабӣ ба сифати забони илм, мазҳаб дар таркиби луғавии забон калимаву мафҳумҳои нави арабӣ ворид гардидаанд.

Дар осори мансури Кошифӣ дар мавзуи тасаввуф бобе иншо шудааст. Тасаввуф бо дини мубини ислом иртиботи қавӣ дорад ва маҳз ислом яке аз сарчашмаҳои пайдоиши тасаввуф маҳсуб меёбад, аз ин рӯ, як гурӯҳи маҳсуси луғавии осорро вомвожаҳои арабии динӣ ташкил медиҳанд. Ба ин гурӯҳ вожаҳои ифодакунандаи номи сураҳои Қуръон (фотиҳа, қулҳуваллоҳ, нур, иноатайнок), ному дараҷаҳои динӣ (шайх, шайхулислом, мурид, имом), маросимҳои динӣ (зиёрат, ҳаҷ, ҷаноза), амалиёти динӣ (ғусл, ибодат) ва калимаҳои ифодагари мафҳумҳои гуногун дохил мешаванд.

Саҳми шахсии довталаб дар ҳалли масъалаҳои илмӣ ё коркарди проблемаи илмӣ бо арзёбии аҳаммияти он.

Масъалагузориҳои мушаххаси илмӣ, таъйиди мубрамияти мавзӯ, масоили мавриди таҳқиқ, навгониҳо ва сарчашмаҳои пажӯҳиш, аҳаммияти назария амалии он, инчунин, нуктаҳои асосии ба ҳимоя пешниҳодшаванда, хулосаю натиҷагириҳои муҳаққиқ, дар маҷмӯъ, саҳми шахсии ӯро нишон медиҳанд. Инчунин, омӯзиши диду назарҳои муҳаққиқони ватанию хоричӣ дар робита ба мавзуи мавриди таҳқиқ, таҳлилу таҷзия, баҳсҳо ва пешниҳоди дидгоҳҳои дигар, нашри мақолаю гузоришҳои илмӣ, монография дар робита ба мавзуи диссертатсияро ҳам метавон саҳми шахсии диссертант маҳсуб кард. Муносибати инфиродии назарӣ ва методологии муаллиф дар ҳалли як қатор масъалаҳои марбути забоншиносии тоҷик мусоидат менамояд. Диссертант дар танзими равишҳои илмии ҳалли масъалаҳои дар диссертатсия ба миён гузошташуда аз усулҳои муқоисавӣ-таърихӣ, тавсифӣ-таҳлилӣ, таҳқиқӣ-қиеъӣ, таҳлилӣ-оморӣ, таҳқиқи типологии забоншиносӣ ва шеваҳои таҳқиқи сохторӣ босамар истифода намудааст.

Довталаби дараҷаи илмӣ доир ба мавзуи диссертатсия 8 маводи илмӣ ба нашр расонидааст. Саҳми шахсии довталаби дараҷаи илмӣ дар он зоҳир мегардад, ки аввалин маротиба вижагиҳои маъноӣ ва сохтори вомвожаҳои осори насрии Ҳусайн Воизи Кошифиро дар асоси маводи осори насрии ин адиб, ки дар охири асри XV ва ибтидои асри XVI зиндагӣ кардааст, дар шакли таҳқиқи мукамал, яъне диссертатсияи илмӣ ба таври системанок пажӯҳиш кардааст.

Саҳми диссертант боз дар он аст, ки дар муддати 4 сол ба ҷамъоварии маводи илмӣ, таснифи мавод ва навиштани рисолаи илмӣ машғул шуда, дар робита ба ин масъала мақолаҳои илмӣ таълиф намуда, дар конференсҳо бо маърузаҳои илмӣ баромад кардааст.

Нуктаҳои асосӣ ва натиҷаи таҳқиқ дар шакли мақолаҳои илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон- «Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав», Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон» ва дар маҷмуаҳои гуногуни илмӣ чоп шудаанд, ки теъдодашон 8 адад аст.

Натиҷаҳои мушаххаси илмӣ (бо нишон додани навлонӣ, аҳаммияти илмӣ ва амалии онҳо), ки барои он ба довлалаб додани дараҷаи илмии дархостшаванда мумкин аст. Навлонии таҳқиқ аз он иборат аст, ки то кунун дар забоншиносии тоҷик доир ба вижагиҳои луғавию сарфии вомвожаҳои арабию ғайриарабии осори насрии Хусайн Воизи Кошифӣ рисолаи илмии алоҳида таҳқиқ ва таълиф нагардидааст. Дар диссертатсия бори нахуст вомвожаҳои арабӣ ва ғайриарабии осори насрии Хусайн Воизи Кошифӣ ба таври нисбатан мукамал ҷамъоварӣ, тасниф ва таҳқиқи илмӣ шуда, вижагиҳои луғавӣ, сарфии онҳо мавриди баррасӣ қарор гирифта, мақому ҷойгоҳи вомвожаҳои арабӣ ва ғайриарабӣ аз нигоҳи сохтор, маъно ва қолибҳо таҳлил гардидаанд. Ҳамчунин, дар диссертатсия роҳу равиши шаклгирии вомвожаҳои арабӣ ва ғайриарабии осори насрии Кошифӣ ба таври мукамал таҳлилу баррасӣ шудаанд.

Аҳаммияти назарии таҳқиқ. Маводи рисолаи илмии мазкур дар асоси матни осори мансури Хусайн Воизи Кошифӣ гирд оварда шудааст. Бинобар ин, маводи рисолаи мазкурро барои гузаронидани дарсҳои курсу семинари махсус аз таърихи забони адабии тоҷикӣ истифода қардан мумкин аст ва ҳамчунин вожаҳои махсус эҷоднамудаи адибро дар фарҳангномаҳо чун мавод истифода намудан мувофиқи мақсаду матлаб хоҳад буд.

Аҳаммияти амалии таҳқиқ дар он зоҳир мешавад, ки хулосаву натиҷаи онро дар иншои мақолаву рисолаҳои илмӣ ва китобҳои дарсӣ метавон истифода намуд. Аҳаммияти амалии рисолаи мазкур аз он иборат аст, ки натиҷаҳои он метавонанд, барои тартиб ва тадвини луғати соҳавии марбут ба вожашиносии таърихӣ, таърихи забони адабии тоҷик дар асрҳои XV-XVI истифода шаванд.

Диссертатсияи Зоирзода Холмурод Сафаралӣ дар мавзӯи «Баррасии маъноӣ ва сохтори вомвожаҳои арабии осори насрии Хусайн Воизи Кошифӣ» (дар асоси маводи «Футувватномаи султонӣ», «Ахлоқи муҳсинӣ» ва «Рисолаи ҳотамия») фарогири сохтори мукаммали илмӣ буда, аз мундариҷа се боб, хулоса, рӯйхати адабиёт, номгӯи ихтисораҳо, тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳо ва замима иборат буда, аз 175 саҳифаи чопи компютерӣ иборат мебошад.

Дар муқаддимаи диссертатсия тибқи талабот мубраммии мавзӯи таҳқиқ, дараҷаи омӯзиши он, робитаи таҳқиқ бо барномаҳои мавзӯҳои илмӣ, мақсаду вазифаҳои таҳқиқ, объект ва усули таҳқиқ, маводи истифодашуда дар диссертатсия, моҳияти илмӣ-назариявӣ ва амалии таҳқиқ, асосҳои назарии диссертатсия, мавод ва масоили асосие, ки ба ҳимоя пешниҳод мешавад, қорқард ва татбиқи натиҷаҳои таҳқиқ, саҳми

шахсии довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ дар таҳқиқ ва сохтори диссертатсия баррасӣ гардидаанд.

Дар диссертатсия мақсаду вазифаҳои мушаххас пайгирӣ шуда, нуктаҳои асосие ба ҳимоя пешниҳод гардидаанд, ки воқеан, дар забоншиносии тоҷик дорои аҳамияти хосаи илмӣ мебошанд.

Боби якуми диссертатсия «**Вомвожаҳои осори насрии Кошифӣ ва вижагиҳои забони онҳо**» унвон дошта, аз се фаслу чор зерфасл таркиб ёфтааст. Дар ин боб таҳқиқу омӯзиши вомвожаҳои арабӣ ва ғайриарабӣ, мавқеи онҳо дар таркиби луғавии забони форсии тоҷикӣ дар асоси маводи осори насрии Ҳусайн Воизи Кошифӣ мавриди баррасӣ қарор гирифта, аз чунин бахшҳо иборат аст:

1.1. Вомвожаҳои арабӣ. Мусаллам аст, ки вомвожаҳои арабӣ дар таркиби луғавии забони тоҷикӣ дар муддати тулонӣ хеле фаровон иқтибос гардида, то андозае аз асли худ хеле дур рафта, ба тағйироти ҷиддии забонӣ дучор омадаанд, ки онҳоро тавассути як идда нишонаҳои савтӣ, сарфӣ ва маъноияшон дар ихтоси вожаҳои дигар фарқ карда меистанд.

1.2.1. Қолибҳои вомвожаҳои арабӣ. Дар диссертатсия вомвожаҳои арабии осори мансури Ҳусайн Воизи Кошифӣ ба 22 гурӯҳ ҷудо гардида, бо мисолҳо вижагиҳои сарфӣ ҳар яки онҳо нишон дода шуд, ки барои намуна чанде аз онҳо оварда мешавад: а) Афъал – *افعل*: *аҳмад, анвар, афзал...*: ... ин навъ дар назари анвар чӣ навъ менамояд [223].

1.2.2. Вомвожаҳои арабии исмӣ. Исмҳои забони арабӣ хеле сермаъноянд ва ҳангоми иқтибос ин хислати худро дар забони тоҷикӣ нигоҳ доштанд: лаҳча – забон, лафз, тарз, лаҳн, оҳанги суҳан..., меҳнат— мусибат, бало, заҳмат, бад- бахтӣ, кор... ва ғ.

1.2.3. Вомвожаҳои арабии зарфӣ. Аз арабӣ се намуди зарф иқтибос шудааст: 1. Зарфҳои бо пасванди **-ан** сохташуда ба забони тоҷикӣ хеле зиёд ворид шудаанд: *абадан, аввалан, махсусан, шахсан*.

1.3. Вомвожаҳои ғайриарабӣ. Дар таркиби луғавии забони осори насрии Кошифӣ баробари вомвожаҳои арабӣ боз вомвожаҳои ғайриарабӣ, яъне аз забонҳои дигари ҳам ба гурӯҳи забонҳои хеш ва ҳам бегона воридгардида мавриди қарор мегиранд, ки аз нигоҳи теъдод ангуштшуморанд.

Боби дуюми диссертатсия «**Вижагиҳои луғавии вомвожаҳои осори насрии адиб**» унвон дошта, фарогири шаш фасл аст. Дар ин боб вомвожаҳои осори мансури Ҳусайн Воизи Кошифӣ аз нигоҳи луғавӣ мавриди баррасӣ қарор дода, аз чунин бахшҳо иборат аст:

2.1. Вомвожаҳои муродифӣ. Ҳусайн Воизи Кошифӣ маҳорати баланди суҳангустарӣ дошта, таркиби луғавии осори мансури ӯ хеле пурғановату рангоранг ва дар он такрорҳои бемавқеъ, забонзадашавии калимаю таркибҳо ва ибораҳо вонамехӯранд.

2.1.1. Вомвожаҳои муродифоти ҷуфти арабӣ. Муродифоти ҷуфти арабӣ вобаста ба дараҷаи қорбасташон ва мазмуну муҳтавоияшон ба

чунин зергурӯхҳо чудо мешаванд: а) муродифоти чуфти арабие, ки тавассути забони адиб истифода гардидааст; б) муродифоти чуфти арабие, ки дар ҳикоятҳои асар аз забони персонажҳо қорбаст гардидаанд.

2.2. Вомвожаҳои антонимӣ. 1. *Антонимҳои лексикӣ.* Дар осори насрии Кошифӣ антонимҳои луғавӣ бештар буда, онҳоро вобаста ба мансубияташон ба ҳиссаҳои нутқ ба гурӯҳҳои антонимҳои исмӣ ва сифатӣ тасниф кардаем: а) *Ба антонимҳои исмӣ* антонимҳое дохил мешаванд, ки ҳар ду ҷузъ ҳам исманд.

2.3. Сермаъноии вомвожаҳо. Албатта, дар доираи як рисола тамоми паҳлуҳои сермаъноии вомвожаҳои арабӣ ва ғайриарабиё дар осори насрии Ҳусайн Воизи Кошифӣ мавриди таҳлилу баррасӣ қарор додан аз имкон берун аст. Аз ин рӯ, мо интихобан баъзе аз ин гуна калимаҳо, ки мансуби забони арабӣ аст, мавриди таҳлил қарор медиҳем: Дувум, аз нафси худ инсоф додан; Ҳаштум, айби нафси худ дидан.

2. 4. Вомвожаҳои мансуби вожагони соҳавӣ. Дар осори насрии Кошифӣ истилоҳоту вожаҳои арабии ифодакунандаи соҳаҳои гуногун мавриди истифода қарор гирифтаанд, ки онҳоро низ метавонем вобаста ба фарогирии мазмуну муҳтавояшон ба чандин зергурӯҳ чудо намуда таҳлил намоем: а) *вожагони илмӣ ва вожаҳои соҳаи адабиётшиносӣ:* адаб, фасоҳат, муболиға, осор, шеър, мақол, шоир, маддох, мадх, шуаро, фузало, таъриз, ахбор, муколама, ташбеҳ, манкул, иншо.

2. 5. Оманимшавии вомвожаҳо дар осори мансури адиб. Оманимҳо низ дар осори мансури Ҳусайн Воизи Кошифӣ чандон зиёд нестанд. Ин далел бар он мекунад, ки оманимҳо бештар хоси асари манзум буда, дар асари мансур низ гоҳ-гоҳ барои ифодаи эҳсоси ботинӣ меомадааст. Дар осори манзум бештар барои суҳанбозӣ оманимҳо мавриди истифода қарор мегиранд.

2.6. Воҳидҳои фразеологӣ бо ҷузъи арабӣ дар осор. Воҳидҳои фразеологӣ бо ҷузъи арабии осори мансури Кошифиро вобаста ба нигоҳи сохт ва мазмуну мундариҷа ба гурӯҳҳои воҳидҳои фразеологӣ феълӣ ва воҳидҳои фразеологӣ исмӣ чудо намуда, таҳлил кардаем: а) *ибораҳои фразеологӣ ҷузъи арабии феълӣ дар асар* бештар ба назар мерасанд ва ин қабил воҳидҳои фразеологӣ ҳам аз забони персонажҳои асар ва ҳам аз забони муаллиф баён гардидаанд.

Боби сеюми диссертатсия «Вижагиҳои сохтори вомвожаҳои осори насрии адиб» унвон дошта, фарогири шаш фасл аст. Дар ин боб вомвожаҳои осори мансури Ҳусайн Воизи Кошифӣ аз нигоҳи сохтор ба вомвожаҳои сода, сохта, мураккаб, таркибӣ, вомвожаҳои арабии

хамреша дастабандӣ гардида мавриди баррасӣ қарор гирифта, аз чунин бахшҳо иборат аст:

3.1. Вомвожаҳои сода. Ба гурӯҳи вомвожаҳои содаи осори насрии Ҳусайн Воизи Кошифӣ чунин вомвожаҳои арабӣ ва ғайриарабиरो мансуб доништан мумкин аст: – аз арабӣ: адаб, амр, байт, баҳс, вичдон, дарс, зикр ва амсоли инҳо.

3.2. Вомвожаҳои сохтаи осори мансури адиб. Вомвожаҳои сохтаи осори мансурии адиб ба гурӯҳи калимаҳои сохтаи забони адабиамон дохил гардида, васлшавии сунъии решаи вандҳо набуда, дар он ҷузъҳо ё компонентҳо ба ҳам аз нигоҳи маънӣ созгоранд ва мувофиқати маъноии асосу ванд ба онҳо шароит фароҳам меорад, ки ба ҳам васл шуда, маънои нави пайдо кунанд, ки ба маънои ҳам асос ва ҳам дар калимаҳои сохта равшан зоҳир мешавад.

3.3. Вомвожаҳои мураккаби осори мансури адиб. Калимаҳои мураккаби пайваст, ки ҳар ду ҷузъашон баробарҳуқуқ буда, бо ёрии алоқии пайваст, ки он, одатан, ба воситаи миёнвандҳои *-о-, -у-, -ба-* ба амал меояд, сохта мешаванд. Дар осори мансури адиб мо чанд мисол ба ин қолиб ёфтем: Агар пурсанд, ...бигӯй, беҳи дарахти футувват, ки асли он аст ва бе он дарахт *нашъунамо* надорад ва баргу мева наёварад [с.32]; 2. Калимаҳои мураккабе, ки бо ёрии алоқии тобеъ сохта шуда, як ҷузъ ба ҷузъи дигар тобеъ буда, як зада доранд, дар онҳо қолибҳои зиёде мавҷуд аст.

3.4. Вомвожаҳои таркибӣ дар осор. Вомвожаҳои арабӣ ва ғайриарабӣ дар осори мансури Ҳусайн Воизи Кошифӣ дар шакли таркибӣ як гурӯҳи муайяно фаро мегирад ва онҳо дар ҳаёти феълҳои таркибии номӣ меоянд.

3.5. Калимаҳои ҳамрешаи арабӣ дар асар. Чанд вомвожаи арабии ҳамрешаи зеринро аз осори насрии Кошифӣ меоварем: 1. Вомвожаҳои арабии ҳамрешаи мутааллиқи соҳаи идорӣ-маъмурӣ: мулк – амлок, малик, мамлакат, мулк, дорумулк, малоика, малак, мамолик, молик: Эҳсон бо ҷамии одамиёну тамаъ накардан дар амлоки раъият ва шукри фармонравоии ҳақ хидмати фармонбарон шинохтан.

3.6. Мураккаботи вомвожаҳои арабӣ дар осор. Калимаҳои мураккаботи вомвожаҳои арабии осорро вобаста ба таркибашон ба чунин зергурӯҳҳо дастабандӣ мекунем: а) *ибораҳои изофии бо артикли -ал- суратёфта*: дастур- амал [127], дорулмулк [128], мутағайируллави [131], дорулхилофат [130], ақвобул баракат [163], вачҳулааб [131], вочибуларз [226]; б) Таркибҳои хабарии бо ҳиссаҳои мо- ба маънои «он чи ки» ва шакли тасрифии феъл сохташуда низ чун калима дар асар

вомехӯранд: мочаро [47], ҳамчунин, дар асар ба ҳамин монанд шаклҳои инқории калимаҳо бо пешвандҳои ло-, лам- дар асар чун вожаҳои рехта мавриди истифода қарор гирифтанд: ломакон (бемакон), лоякин (девона, беакл), локайд (гандагару), лочарам (ғайриихтиёр), ланъязал (безавол): Мочарои бародарон дар бобати амволи волидайн буд [188]; в) Як силсилаи ҷумлаҳои пурраи арабӣ, ки чун воҳидҳои рехтаи забон дар асар ба кор бурда шудаанд, дар забони тоҷикӣ ба ҳукми калимаҳо гузаштаанд: астағфируллоҳ (худоё, мағфурат, бидеҳаш), боракалло (биёмурзамираш, худоё), бисмиллоҳ (ба номи Худо) ва монанди инҳо.

Хулосаи диссертатсия бо андешаҳои илмии муаллиф дар 10 банд ва мулоҳизаҳою тавсияҳо дар 5 банд оварда мешавад, ки мазмуни қорро ба таври мухтасар ифода мекунад.

Рӯйхати адабиёти истифодашуда фарогири панҷ бахш буда, аз адабиёти илмӣ, аз ҷумла бо забони тоҷикӣ, бо забони русӣ, ба забони англисӣ, ба забони (хаттӣ) форсӣ, фарҳангҳои тасирӣ, сарчашмаҳои интернетӣ ва манбаъ таркиб ёфта, дар маҷмӯъ аз 208 номгӯӣ иборат мебошад.

Эродҳо ба диссертатсияи Зоирзода Холмурод Сафаралӣ. Бо вучуди ин, дар диссертатсия баъзе камбудҳои имлоӣ-техникӣ, калимасозӣ-грамматикӣ, услубӣ-наҳвӣ ва робитавӣ-мавзӯӣ ба назар мерасад, ки зикри он ва ба назар гирифтани он дар тақвияти маҳорат ва тақмили равишҳои илмии қорро бо мавод ва таҳлилу натиҷагириҳои диссертант айнаи муддао хоҳад буд:

1. Аз таҳлили бобҳо хулосаи муайян бароварда нашудааст, дар ҳоле ки зерфаслҳо низ хулосаҳои нопурра доранд.

2. Дар баҳши феҳристи адабиёт низ дар тартиби овардани номи муаллиф, номи китоб, муҳаррир, макони нашр, соли нашр, миқдори саҳифа якнавохтӣ ба назар намерасад.

3. Дар хулосаи рисола тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои диссертатсия ҳамагӣ дар панҷ банд оварда шудаанд, ки ин хеле кам аст.

4. Дар рисола калимаи «вожагон» зикр шудааст, ки дар ягон ҷой шарҳ дода нашудааст, беҳтар мебуд, агар шарҳ дода мешуд.

5. Дар баъзе ҷойҳо вожаи «калимасозӣ» зикр шудааст, дар баъзе ҷой «вожасозӣ», ба ҳамин монанд «қолаб» ва «қолиб» агар яқраиғ мешуд, беҳтар мебуд.

6. Қисман адабиёти рисола ба дохили қор мувофиқат намекунад ва дар рисола вожаҳои «дафтар», «наргис» ва «пиёла» ҷунунӣ зикр шудааст, ки фикр мекунем ба бозбинӣ эҳтиёҷ доранд.

7. Дар рисола ғалатҳои имлоӣ (12, 39, 52, 72, 140), услубӣ ва техникӣ роҳ ёфта, дар баъзе ҷойҳо мавқеи истифодабарии аломатҳои пунктуатсионӣ: «тире» ва «дефис» риоя карда нашудааст [сах. 9, 10, 26, 64, 54 ва ғ.).

Мутобиқати таҳассуси илмӣ довталаб бо дараҷаи илмӣ.

Диссертатсияи Зоирзода Холмурод Сафаралӣ дар мавзӯи «Баррасии маъноӣ ва сохтори вомвожаҳои арабии осори насрии Ҳусайн Воизи Кошифӣ» (дар асоси маводи «Футувватномаи султони», «Ахлоқи муҳсинӣ» ва «Рисолаи хотамия») ба талаботи бандҳои 31, 33, 34 ва 35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, тахти № 267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ буда, муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 10.02.01 – Забони тоҷикӣ сазовор мебошад.

Ҳамин тариқ, эродҳои мавриди назар ҷанбаи тавсиявӣ дошта, ислоҳпазир мебошад ва ҳангоми таҳия ва нашри монография ба назари эътибор гирифтани онҳо арзиши илмӣ назариявӣ диссертатсияи Зоирзода Холмурод Сафаралӣ боло мебарад;

Автореферати диссертатсия ва матолиби интишорнамудаи муаллиф дар 9 мақолаи илмӣ, ки 4 номгӯи он дар маҷаллаҳои тақризшавандаи КОА-и назди Президенти ҶТ ба таъб расидаанд, асоси мундариҷаи диссертатсияро инъикос мекунад. Диссертатсия бо муҳимият, навгониҳои илмӣ ва арзиши назариву амалиаш ба талаботи КОА-и назди Президенти ҶТ мувофиқ буда, муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 10.02.01 – Забони тоҷикӣ сазовор мебошад.

Қоркарди амалии натиҷаҳои таҳқиқ ва нашри таълифоти илмӣ дар мавзӯи диссертатсия ба меъёр ва талаботи Комиссияи олии аттестатсионӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ мебошанд.

Хулоса, диссертатсияи Зоирзода Холмурод Сафаралӣ бо муҳимияти мавзӯ, навгониҳои илмӣ, арзиши назариву амалӣ ва умқи вусъати таҳқиқи масъалаҳои ба миён гузошташуда ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба пуррагӣ мувофиқ буда, муаллифи он ба дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 10.02.01 – Забони тоҷикӣ сазовор мебошад.

Тақризи муассисаи пешбар дар асоси муқаррароти бандҳои 76-79 ва 81-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии

Тоҷикистон аз 30.06.2021, № 267 тасдиқ гардидааст, таҳия ва пешниҳод шудааст.

Такриз аз ҷониби доктори фалсафа (PhD), аз рӯи ихтисоси филология, дотсент, мудири кафедраи забоншиносӣ ва таърихи забон Саидзода Муҳаммад Бегмурод омода гардидааст.

Такриз дар ҷаласаи кафедраи забоншиносӣ ва таърихи забон аз 28.02.2025. №7 муҳокима ва тасдиқ карда шудааст.

Иштирок доштанд: 12 нафар.

Натиҷаи овоздиҳӣ: тарафдор - 12, зид-0, бетараф-0.

Раиси ҷаласа:

доктори фалсафа (PhD), аз рӯи ихтисоси филология, дотсент, мудири кафедраи забоншиносӣ ва таърихи забони Донишгоҳи Давлатии Кӯлоб ба номи

Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ. Саидзода Муҳаммад Бегмурод.

Ташхисгар:

н.и.ф, дотсенти кафедраи забоншиносӣ ва таърихи забони ДДК

ба номи А.Рӯдакӣ Давлатова Фароғат Тулкуновна.

Котиби илмӣ ҷаласа:

доктори фалсафа (PhD), аз рӯи ихтисоси филология, дотсенти кафедраи забоншиносӣ ва таърихи забони ДДК

ба номи А. Рӯдакӣ. Рустамшозода Шаҳбоз Рустамшо.

«Имзоҳои дотсентон Саидзода М.Б., Давлатова Ф.Т. ва Рустамшозода Ш.Р.-ро тасдиқ мекунам»

Сардори РК ва КМ ДДК ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ: Амиров Файзуллохуҷа Азизович.

Суроғаи муассисаи пешбар:
735360, ш. Кӯлоб, кӯчаи С. Сафаров 16,
Донишгоҳи давлатии Кӯлоб
ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ
Тел: (833-22) 2-35-06, (833-22) 2-36-26
Факс: (33-22) 2-35-06, www.kgu.tj

«01» март 2025